

İNTERNETTEKİ KAYNAKLARIN BİLİMSEL ÇALIŞMALARDA GÖSTERİLMESİ

Dr. Filiz BALOĞLU*

Bugün internet, bütün ülkeleri birbirine bağlayan milyonlarca bilgisayar ağından meydana gelmektedir. Kullanıcı sayıları ise her yıl katlanarak çoğalmaktadır. Artış bu şekilde devam ederse, kısa bir süre sonra kullanıcı sayısının bir milyarı bulacağı belirtilmektedir.

Bireylerin sosyal, siyasal ve ekonomik etkileşime geçmelerini sağlayan bir araç olan İnternet'in belki de sağladığı en önemli fayda, bilginin kolay ve çabuk elde edilebilmesidir. Böylece İnternet sayesinde, bilginin dolanım hızı artmakta ve günümüzde daha geniş kitlelere bu yoldan yayılabilmektedir. Bilginin bu şekilde kolay elde edilir olması bu kaynaklardan daha yoğun bir şekilde faydalanmayı da beraberinde getirmiştir. Ancak bu bilgi birikimine ulaşılma- da görülen kolaylık bilgiyi değerlendirmede ve ulaşılan bu bilgileri kaynak olarak göstermede görülememektedir. Bunun sebebi elektronik kaynaklar olarak adlandırabileceğimiz, bu kaynaklardan alıntı yapılması sırasında kullanıcıların alıntı gösterme hakkında tam bir bilgi ve standarda sahip olmamalarıdır. Makalemizde bu kaynaklardan elde edilen belge, yazı ve verilerden bilimsel bir şekilde nasıl alıntı yapılabileceğini ele almaya çalışacağız.

Bilgi olarak aradığımız pek çok şeyi bulabileceğimiz internet, başta bilim adamından öğrenciye, işadamından tüketiciye, politikacıdan seçmene, herkese zengin bir "kaynaklar ortamı" yaratmaktadır. Üniversitelerin, enstitülerin, araştırma kurumlarının ve kütüphanelerin hazırladıkları ağ sayfalarından aradığımız bilgilere ulaşmak mümkün olmaktadır. Ayrıca İnternet'teki çeşitli ağ kümele- rinde (web sitesi) aklınıza gelebilecek hemen her konuda ağ sayfası görebilir-

---

* İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi.

siniz: yemek tarifleri, ekonomi ile ilgili sayfalar, sağlık sayfaları, hava durumu, haber sayfaları.....

Teknolojinin ve İnternet kullanımının yaygınlaşması, kaynak kullanımı açısından bir çok kolaylıklar getirmiştir. Bunları kısaca řu şekilde sıralayabiliriz.

- 1) Kaynaklara ulaşmada çabukluk; kütüphaneye gitmeden, günün her saati kaynağa ulaşma,
- 2) Zaman kaybının olmaması,
- 3) Daha fazla kaynağa ve bilgiye ulaşma,
- 4) Yeni kaynaklardan anında haberdar olma.

Bu yararlarına ve bu tür bilginin yaygınlık kazanmasına rağmen, bilgiye ulaşmada en önemli araçların başında gelen İnternet, aynı zamanda bilgiyi kirleten bir unsur olarak başka bir etkiyle karşımıza çıkıyor. Çünkü İnternet üzerinde, her isteyen, istediği bilgiyi, hiçbir denetime tabi tutulmadan, sayıları yüzlerce milyonu bulan kullanıcıların hizmetine bu verileri sunabilmektedir. Hatta bu bilgiler hiç bir bilimsel nitelik de taşımayabilmektedir. Hatta çoğu kere de yanlış olan bilgiler doğru bilgilerle bir arada yer alabilmektedir. Böylece bilgi yüklenmesinin bireylerde yaratmış olduğu şaşkınlık da giderek artmaktadır¹.

Doğal olarak da bu bilgilerden hangilerinin kullanılacağına karar verilmiş olsa bile, bu kez de alıntının nasıl doğru bir şekilde gösterileceği sorunu ile karşı karşıya kalınmaktadır. Elektronik kaynaklardan alıntı yapmak konusunda kullanıcılara çok geniş açıklamalar getiren bir kitap yayınlayan J.R.Walker'ın önerisi şudur: "Az bilgi vermektense, çok bilgi vermek daha iyidir"².

Yazılı kaynaklarda olduğu gibi elektronik kaynaklar da benzer öğelere sahiptir. Ancak elektronik kaynaklarda bu öğelerden bazıları ya bir değişiklik gerektirmekte ya da hiç bulunmamaktadır. Örnek vermek gerekirse, yazar adı yerine yazarın şifreli bir adı kullanılabilir veya eser adı yerine sadece bir dosya adı bulunabilir. Yine bu tür kaynaklardan alıntı yaparken eserin basım tarihinden çok o bilgiye veya esere ulaşılan tarih önemlidir. Bu tür kaynak göstermede genellikle, metin ne kadar uzun olursa olsun basılı kaynaklarda bulunan sayfa numaraları gösterilmez. Uzun metinlerde aranan kısmın bulunması özel adlar veya deyimler yoluyla mümkün olmaktadır.

Ayrıca web siteleri gibi bazı kaynaklar, sık sık gözden geçirilmektedir. Bir gün önce ziyaret edilen bir sitedeki bilgiler, ertesi gün değiştirilmiş olabilmek-

¹ Veysel Bozkurt, "İnternet'in Toplumsal Etkilerine Global Bir Bakış, Görüş, Mart 2000, s.18.

² Janice R.Walker and Todd Taylor, "Basic CGOS Style", March 20, 2000.

tedir. Bu durumda alıntılarda iki tarihe yer verilmesi gibi bir zorunlulukla karşılaşmaktadır. Bu sebeple, ilk olarak elde edilen belgenin adından sonra yayınlanma tarihi veya son gözden geçiriliş tarihinin, ikinci olarak ise; alıntının en sonunda sitenin ziyaret edildiği tarihin yer alması uygun olur. Bazen de sitelerin tamamen silindiği görülmektedir. ABD'de bu tür sitelere daha doğru bir deyişle sitelerdeki bilgilere her zaman ulaşabilmek için bir arşiv kurulmuştur. İnternette yer alan tüm bilgilerin kaydedildiği bu arşiv sayesinde silinen veya kaldırılan bilgilere ulaşmak mümkün olabilmektedir.

Öyleyse elektronik kaynaklardan yararlanma bütün dünyada gittikçe çoğaldığına göre, yararlanılan alıntıların bilimsel eserlerde gösterilmesinde de bir standardın uygulanması gerekmektedir. Böyle bir teknik bilimsel çalışmalar için gereklidir.

Biz burada elektronik kaynaklardan elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi halinde ya da kaynak olarak gösterilmek istendiği zaman, kullanılabileceğimiz bazı standart alıntı örnekleri vermeğe çalışacağız. Bu bölümde Walker ve Todd'un hazırladıkları bazı standartlara³ yer verdik. Ancak dipnot tekniğindeki farklılıklar sebebiyle bazı değişiklikler yaptık.

1) Yazarı Belli Olan Web Siteleri (World Wide Web (WWW))

a) Kaynağın Dipnotta Gösterilmesi:

Bu tür dipnotlarda sırasıyla yazarın adı-soyadı, tırnak içinde eserin adı, eserin yayınlandığı tarih ve elektronik kaynaklarda genellikle sayfa numarası bulunmadığı için eğer varsa aranan kısma ulaşılabilir yazar tarafından verilmiş özel adlar veya deyimler yer alır.

Thomas Brown, "Consumer Demand and The Social Construction of Industry" 1997.

Bu tür kaynakların metin içinde tekrar edilmesi halinde, basılı kaynaklarda olduğu gibi a.g.e. (adı geçen eser) ibaresi kullanılır.

b) Kaynağın Kaynakçada Gösterilmesi:

Burada ise önce makale yazarının soyadı sonra bir virgülle ayrılarak ismi yazılır. Daha sonra sırayla tırnak içinde makalenin ismi, makalenin yayınlandığı veya gözden geçirildiği son tarih ve klasik kitap veya makale kaynakçasında yer alan yayınevi yerine, İnternetteki sitenin adresi gösterilir. Son olarak da sitenin ziyaret edildiği tarih verilir.

³ Janice Walker and Todd Taylor, a.g.c.

Brown, Thomas, "Consumer Demand and The Social Construction of Industry" 1997, <<http://www.pscw.uva.nl/sociosite/topics/econsoc.html>>, (10 September 1999).

2) Yazarı Belli Olmayan Web Sayfaları

Yazarı belli olmayan eserlerin kaynakçada gösterilmesinde isim verilmez. Diğer bilgiler ise yukarıdaki gibi aynen verilir.

3) E-Mail

a) Kaynağın Dipnotta Gösterilmesi:

Yukarıdaki örneklerde olduğu gibi yazarın adı-soyadı, eserin adı ve yayınlandığı tarihe yer verilir. Bazen yazar adı yerine yazarın email adresi veya şifre ismi (@ simgesinden önce email adresinin oluşturduğu kısım) yazılabilir.

Terence R. Mitchell and Amy E. Mickel, "The Meaning of Money: An Individual-Difference Perspective", July 1999.

b) Kaynağın Kaynakçada Gösterilmesi:

Kaynakçada emailden kaynak gösterildiğinde mesajın alındığı adres ve mesajın alındığı tarih diğer bilgilere ek olarak verilir.

Mitchell, Terence R. And Mickel, Amy E., "The Meaning of Money: An Individual-Difference Perspective", July 1999, Mailer-Daemon@email-delivery.infrotrac-custom.com, December 1999.

Aslında ulaşılabilecek elektronik kaynaklar çok çeşitlidir. Biz burada en çok kullanılan kaynaklardan bir kaçını ele almaya çalıştık. Alıntıların akademik olarak doğru ve standartlaşmış hale gelmesi hem elektronik kaynakların bilimsel olarak kabul edilmesine ve güvenilirliğinin artmasını sağlayacaktır. Bu durum da bu kaynaklarda yer alacak olan bilimsel çalışmaların artmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

BOZKURT, Veysel, "İnternet'in Toplumsal Etkilerine Global Bir Bakış, Görüş, Mart 2000.

WALKER, Janice R., and Todd Taylor, "Basic CGOS Style", March 20, 2000, http://www.columbia.edu/cu/cup/cgos/idx_basic.html, April 19, 2000.

SUMMARY

Researchers who use electronic sources face new questions when writing footnotes or bibliographic entries for papers or dissertations. The basic elements of a citation are the same for most styles of documentation for electronic sources however, some elements may be missing or must be translated to element. We tried to show the basic formats for citing from some electronic sources.